

Cvičenie 10: Grafy II – Stromy

Úloha 1. Je riešenie nasledovnej úlohy správne?

Zadanie. Dokážte, že každý n -vrcholový graf G s $\delta(G) \geq 3$ obsahuje kružnicu dĺžky 4.

Pokus o riešenie

Tvrdenie dokážeme matematickou indukciou podľa n . Graf s minimálnym stupňom vrchola 3 musí mať aspoň 4 vrcholy. Ak $n = 4$, tak $G = K_4$ (úplný graf na 4 vrcholov), ktorý obsahuje kružnicu dĺžky 4.

Predpokladajme teraz, že tvrdenie platí pre nejaké n a dokážeme, že platí aj pre $n+1$. Vezmime si n -vrcholový graf G s minimálnym stupňom aspoň 3. Podľa indukčného predpokladu obsahuje kružnicu dĺžky 4. Ak do grafu G pridáme nový vrchol stupňa aspoň 3, tak dostaneme $(n+1)$ -vrcholový graf G' . Nový graf G' má tiež minimálny stupeň aspoň 3 (lebo sme len pridali hrany) a stále obsahuje kružnicu dĺžky 4. Tvrdenie teda platí aj pre $n+1$, čím je dôkaz indukciou hotový.

Definícia 1. Graf $G = (V, E)$ je *acyklický*, ak neobsahuje žiadnu kružnicu. *Strom* je ľubovoľný súvislý acyklický graf.

Veta 1. Nech $G = (V, E)$ je jednoduchý graf. Nasledujúce tvrdenia sú ekvivalentné:

- (i) G je strom.
- (ii) Ľubovoľné dva vrcholy grafu G sú spojené práve jednou cestou.
- (iii) Graf G je súvislý a po odobraní ľubovoľnej hrany vznikne z grafu G nesúvislý graf. (G je minimálne súvislý)
- (iv) Graf G je acyklický a po pridaní ľubovoľnej hrany vznikne kružnica. (G je maximálne acyklický)
- (v) G je súvislý graf rádu $n \in \mathbb{N}$ s $n - 1$ hranami.
- (vi) G je acyklický graf rádu $n \in \mathbb{N}$ s $n - 1$ hranami.

Definícia 2. Nech $T = (V, E)$ je strom. *List* je ľubovoľný vrchol $v \in V$ taký, že $\deg_T(v) = 1$.

Úloha 2. Dokážte, že každý netriviálny strom má aspoň dva listy.

Úloha 3. Dokážte, že strom s n vrcholmi má práve $n - 1$ hrán.

Úloha 4. Nájdite všetky stromy $T = (V, E)$ obsahujúce vrchol $v \in V$ taký, že $\deg_T(v) = 0$.

Úloha 5. Koľko najmenej a koľko najviac listov môže mať strom na n vrcholoch?

→ **Úloha 6.** Dokážte vetu 1

→ **Úloha 7.** Dokážte, že každý strom T má aspoň $\Delta(T)$ listov.

→ **Úloha 8.** O strome T vieme, že má

- 4 vrcholy stupňa 2,
- 2 vrcholy stupňa 3,
- 7 vrcholov stupňa 4,

- maximálny stupeň 4.

Koľko môže mať strom T listov?

Úloha 9. Nájdite všetky regulárne stromy.

Úloha 10. Dokážte, že pre každý súvislý graf G a ľubovoľný jeho vrchol r existuje kostra T grafu G taká, že pre každý vrchol v grafu G je v - r -cesta v kostre T najkratšou v - r -cestou v grafe G .

→ **Úloha 11.** Dokážte, že vrcholy stromu možno očíslovať $v_1, v_2, \dots, v_n$ tak, že pre každé $i \geq 2$ má vrchol v_i práve jedného suseda v množine $\{v_1, v_2, \dots, v_{i-1}\}$.

→ **Úloha 12.** Dokážte, že pre každý súvislý graf G a ľubovoľný jeho vrchol v existuje kostra T grafu G taká, že pre každý vrchol u grafu G je v - u -cesta v kostre T najkratšou v - u -cestou v grafe G .

Úloha 13. Nech G je súvislý 3-regulárny graf. Dokážte, že graf G má takú kostru T , že každá kružnica grafu G má s kostrou T aspoň jednu spoločnú hranu.

Prehľadávanie grafov (*)

Pri programovaní sa stretáme s rôznymi spôsobmi, ako možno graf prehľadávať. Existuje ich viacero a sú rôzne spôsoby, ako ich vieme formálne definovať. Základnou spoločnou črtou je, že prehľadávanie by malo byť kostrou grafu. Jeden spôsob sme načrtli v úlohe 11, kde vrcholy kostry očísľujeme podľa poradia ich objavenia. Formálne jednoduchší spôsob je definovať *prehľadávanie grafu G ako zakorenenú kostru*, teda usporiadanú dvojicu (T, r) , kde T je kostra grafu G a r je ľubovoľný vrchol grafu G nazývaný *koreň*. Jediné, čo to znamená, je, že sme jeden z vrcholov kostry prehlásili za špeciálny.

Prehľadávanie do šírky (BFS)

Prehľadávanie grafu $G = (V, E)$ do šírky je kostra T grafu G zakorenenú vo vrchole r taká, že pre každý vrchol v grafu G je v - r -cesta v kostre T najkratšou v - r -cestou v grafe G .

Prehľadávanie do hĺbky (DFS)

V zakorenenom strome (T, r) (teda aj v kostre) vieme hovoriť o tom, že nejaký vrchol je pod iným: *vrchol u je pod vrcholom v* ak (jediná) u - r -cesta v strome T prechádza vrcholom v . (Záujemcovia si môžu rozmyslieť, že po pridaní reflexívnosti ide o usporiadanie množiny $V(G)$, vo väčšine stromov neúplné.)

Prehľadávanie grafu $G = (V, E)$ do hĺbky definujeme ako kostru T grafu G zakorenenú vo vrchole r takú, že pre každú hranu $uv \in E(G)$ je vrchol u pod vrcholom v alebo naopak.

Veta 2. Každý súvislý graf G obsahuje pre každý vrchol $r \in V(G)$ kostru T zakorenenú vo vrchole r , ktorá je prehľadávaním do hĺbky.

Dôkaz. Tvrdenie dokážeme matematickou indukciou vzhľadom na počet vrcholov grafu.

Nech $n \in \mathbb{N}$ a predpokladajme, že tvrdenie platí pre všetky súvislé grafy s menej ako n vrcholmi. Uvažujme n -vrcholový graf G a jeho vrchol r . Po odstránení vrchola r dostaneme $k \geq 1$ komponentov súvislosti $G_1, G_2, \dots, G_k$. Keďže graf G je súvislý, tak v každom komponente G_i existuje vrchol r_i , ktorý susedí s vrcholom r . Každý komponent G_i má menej ako n vrcholov, preto podľa indukčného predpokladu má prehľadávanie do hĺbky (T_i, r_i) . Nech T je podgraf G , ktorý vznikne zjednotením podgrafov $T_1, T_2, \dots, T_k$ a pridaním hrán $rr_1, rr_2, \dots, rr_k$. Dokážeme, že podgraf T je prehľadávaním do hĺbky:

- T je súvislý: Z každého jeho vrcholu v zjavne existuje cesta do vrcholu r , z čoho vyplýva súvislosť.
- T je acyklický: V jeho podgrafoch T_i sa nenachádza kružnica. Každé z pridaných hrán rr_i je mostom, preto neleží na kružnici.
- Je to prehľadávaním do hĺbky: Uvažujme ľubovoľnú hranu $uv \in E(G)$. Ak jeden z jej vrcholov je koreň, BUNV $u = r$, tak vrchol v je pod u . Ďalej uvažujme, že $u \neq r \neq v$. Vtedy u aj v musia byť vrcholy rovnakého komponentu G_i , keďže medzi komponentmi súvislosti nemôže viesť hrana. Potom z indukčného predpokladu dostávame, že jeden z vrcholov hrany uv je pod druhým.

□

Riešenia

4. 1-vrcholový graf
5. Najmenej 2: cesta. Najviac $n - 1$: hviezda.
7. Zoberte si vrchol najväčšieho stupňa a nájdite listy v podstromoch, ktoré sú naň zavesené
8. 18
9. 1-vrcholový graf